

HISTORIK

BM59 – italiensk Garand med magasin

NR 3 ÄRG 30 • 2023 • Pris 79 SEK • 105 NOK • 84 DKK • 10 EUR

VAPEN

TIDNINGEN

PISTOL

Kompenserad gobit

SIG P365-XMACRO

Outdoor Element Contour Feather Knife

KNIV

Innovativ följeslagare

TEST Chapuis Progress X4

FRANSK LÄTTVIKTARE

Kronprins Gustav Adolfs Husqvarna-bössa
En **KUNGLIG** historia

HAGEL FAMARS

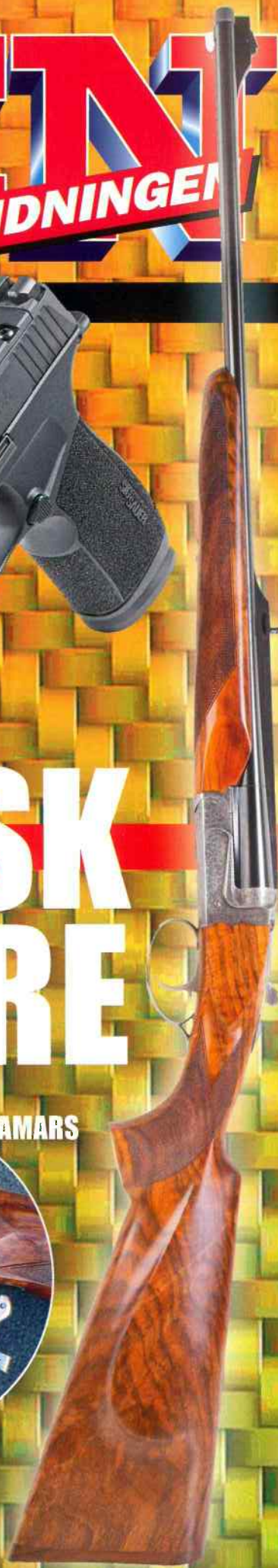
Eleganta italienare

TIDSAM 0717-03

7 388071 707909

RETURVECKA 22

Vapentidningen har fått låna en riktig godbit, nämligen en lätt och nätt dubbelstudsare från Frankrike byggd runt en kaliber 28 baskyl. Testvapnet är dessutom är föredömligt välreglerat och har ett sinnrikt system för omreglering. Text Fredrik Odebring Bild VapenTidningen

Fransk lättviktare

Franska Chapius har alltid varit lite av en doldis i Sverige trots att märket nästan alltid funnits representerat av en eller annan handlare eller importör genom åren. Kanske mycket beroende på att dubbelstudsare aldrig har rönt samma popularitet i Sverige som nere på kontinenten.

Familjen Chapius har tillverkat vapen i en eller annan form sedan tidigt 1900 tal i staden St-Bonnet-Le-Chetau utanför St-Etienne. St-Etienne får betraktas som huvudstad för fransk vapentillverkning där otaliga vapentillverkare funnits. Precis som med Liege i Belgien där det fanns massvis med vapentillverkare samt små familjeföretag vilka tillverkade delar till de större fabrikena. Man överdriver därför inte om man som Chapius Armes

påstår att man är ett företag med både historia och traditioner.

Historien fortsätter dock och 2019 förvärfvar Beretta företaget. Detta är nog ingen nackdel för Chapius som med Beretta efter detta ingår i en mycket stark företagsgrupp tillsammans med anrika namn som Beretta och Sako med fler stora namn på vapenhimlen.

Nu tillverkar Chapius Armes inte bara dubbelstudsare, utan även hagelgevär samt vanliga studsare som rakrepeter Roll's. Både studsarna och hagelgevären har passerat revy tidigare i VapenTidningen, med mycket gott resultat, men denna gång är det dags för en dubbelstudsare!

Testvapnet

Vår testbössa Chapius Progress X4 är alltså en dubbelstudsare

med piporna liggande sida vid sida i kaliber 8x57IRS. Varje X4 som jag fortsättningsvis kommer att kalla den, levereras i en enkel men stabil plastkoffert från italienska Negrini. I kofferten kan studsaren förvaras i isärtaget skick vilket är bra med tanke på transporter där kofferten är föredömligt lätt att stuva in i bilar och annat. En av fördelarna med kofferten är att den troligen tål en hel del yttre påverkan, i jämförelse med ett mjukt fodral, varför vapnet borde kunna förvaras riktigt tryggt i den medföljande kofferten.

I kofferten återfinns vi även instruktioner, garantibevis samt en inskjutningstavla med den ammunition studsaren är reglerad för på fabriken. I vårt fall med Sako Hammerhead 13 gram, vilket känns som ett bra val med tanke på användnings-

området. Att man har valt att reglera dubbelstudsarna med ammunition från Sako istället för RWS som annars brukar vara standard, är inte underligt då Sako och Chapius numera tillhör samma företagsgrupp. Hammerheadkulan fungerar alldeles utmärkt i patroner som 8x57IRS där utgångshastigheten är tämligen moderat, samtidigt som den ger bra effekt i viltet.

Korta pipor

Pipan eller pipsetet på X4 är 55 centimeter vilket ger en relativt kort piplängd men ger fortfarande normalpatroner som 8x57 chansen att låta krutet brinna färdigt utan att elda för kråkorna. Det snyggt blånerade pipsetet är försett med en kvartsspång vilken på ovasidan är snyggt graverad och längst fram på spången finns

siktbladet fastsatt i ett laxspår.

Siktbladet är rakt och har tre infällda streck vilka syns för skytten och ljus tas för detta in genom en röd plastbit i siktbladets främre sida mot mynningen. En riktigt trevlig lösning och siktbladet kan också knackas i sidled för justering.

Ett siktblad måste givetvis kombineras med ett korn och på X4 finns en rejäl kornfot monterad vid mynningen där det sitter ett vitt plastkorn. Kornet är justerbart i höjd och tillsammans med siktbladet finns alltså alla möjligheter till full justering av de öppna riktmedlen. I övrigt så harmonierar det vita kornet mycket bra med de röda lysande strecken på siktbladet och syns så bra ett par öppna riktmedel kan göra, även med ögon som numera har passerat 50 och lite till.

Förberedd för kikarmontage

Spången har även fyra snyggt graverade och på streck dragna skruvar vilka är till för att hålla delarna som döljer urtagen för vridmontaget på plats. Spången har alltså förberetts för klackar där Recknagels vridmontage passar och man kan därför relativt enkelt montera optik på sin X4 dubbelstudsare. Är man en händig person kan man göra det själv eller så vänder man sig till en bössmakare som enkelt fixar montaget.

Fördelen med Chapius lösning är att det inte bör kosta speciellt mycket då man tack vare de färdiga urtagen (förhoppningsvis) inte behöver någon inpassning av montagens klackar och skulle nu inpassning behövas, bör det vara en enkel sak som inte kostar

skjortan. I vart fall bör eventuellt smedjobb med inpassning vara betydligt billigare än att göra ett hakmontage från grunden.

Friliggande spång och reglering

En annan tung kostnadspost som brukar förknippas med dubbelstudsare och som medför ett traditionellt hakmontage eller ett vridmontage. Montage av optik medför nämligen att det uppkommer spänningar i det komplexa system bestående av två pipor med lödda spånger. En lösning kan i bästa fall bestå av kreativ handladd-

ning, men ofta är den enda utvägen en kostsam reglering som bara en duktig vapensmed kan utföra.

Men misströsta icke, Chapius har löst detta problem på ett elegant vis på sin X4. Den högra pipan är nämligen helt friliggande från spånger och vänsterpipa. När jag först tittade på studsaren tänkte jag att Chapiusfabriken slarvat rejält med inpassning och lödning av just spången mot högerpipan. Detta tills jag insåg att pipan ligger helt fri från kvartsspången och fram till mynningen med anlägg endast vid två justerpunkter för höjd respektive sida.

Justermöjligheter

Under framstocken döljer sig nämligen en uppsättning skruvar för sidjustering och vid mynningen finns regleringen

Här syns den snyggt graverade kvartsspången och urtaget för Recknagels vridmontage. Chapius har ansträngt sig för att få till denna lösning riktig bra. Snyggt med graverade skruvar dragna på streck.

Pipblocket med ejektorsystemet. Snyggt inpackat men kanske inget man plockar isär själv för rengöring, men det har en bra finish på arbetet och delarna.

Den väl tilltagna kornfoten med det justerbara kornet. Den uppmärksamma läsaren noterar att kornet sitter placerat mer åt vänster sida och inte helt i mitten. Detta är inget slarvfel utan har att göra med den speciella konstruktionen med friliggande högerpipa. En kanske något udda lösning men funktionell. Dessutom är det ju inte för inte den är fransk.

Mynningen och justeringen för reglering av höjd för den friliggande pipan. Smart konstruktion, men inget man justerar i brådskedet. Men tar man god tid på sig finns alla möjligheter att få till en exceptionellt välskjutande dubbelstudsare.

När jag synade pipsetet på vår testbùssa trodde jag först att man slarvat med lödningen på fabriken. Men upptäckte snart att högerpipan är helt friliggande från spången vilken är lödd i den fasta vänsterpipan. En smart lösning på problemet med lödda pipor samtidigt som man bibehåller det klassiska stuket på vapnet.

Under framstockens valnöt finns en till justering för sidjustering av den friliggande pipan. Även här finns det flera skruvar samt låsningskruvar vilka kräver lite eftertanke för att man inte skall skruva bort sig.

för höjjusteringen för den friliggande högerpipan. Justeringen innehåller även flera lås-skrivar att hålla reda på och som vid varje justering måste lossas respektive dras åt innan provskott.

Att fixa med detta innebär ett ganska tidsödande jobb, men samtidigt är det långt ifrån vad en traditionell reglering av lödda dubbelstudsarpipor brukar kräva. Justeringen kan göras för egen hand, men bör utföras utan stress och med gott om tid till förfogande. Inget man gör på skjutbanan precis innan älgjakten med andra ord.

Vill man inte göra det själv så gör vapensmeden det för en liten del av kostnaden av en normal reglering, vilket är väl använda pengar om man är osäker på proceduren. Jaktammunition är ju inte heller den billiga numera och det går lätt åt många inskjutningskott om man skruvar bort sig vilket är

lätt hänt. I mina ögon har Chapius fått till sin pipjustering riktigt elegant och den förstör inte alls intrycket av en vacker dubbelstudsare som faktiskt är en stor del ögongodis samtidigt som ett jaktredskap.

Ejektorer

Piporna är även försedda med ejektorer vilket är mycket trevligt tycker jag och enligt mitt tycke ett måste på en dubbelstudsare anpassad för snabba skott och omladdningar. Ejektorerna sitter placerade tillsammans med sina fjädrar i låsblocket under patronlägena. Allt snyggt integrerat och prydligt, men det kan eventuellt vara lite krångligt att plocka

isär det hela för rengöring. Hela systemet är snyggt inpassat, men det finns några vassa kanter som stör lite grann. På det hela taget är de vassa kanterna ett undantag och metallarbetet är annars väldigt snyggt utfört. Avsaknaden av fräs- och verktygmärken gör att det hela känns hantverksmässigt på det där traditionella sättet.

Stark låsning

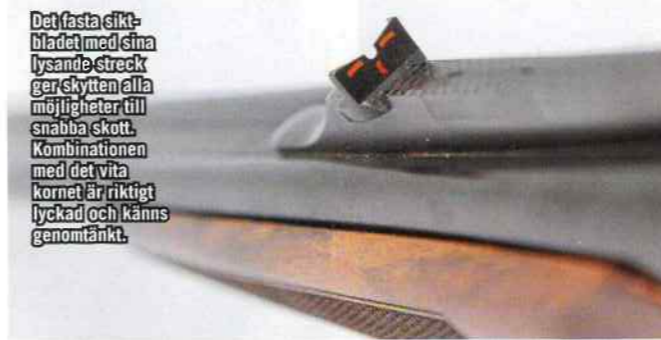
Precis under där ejektorena drar ut hylsorna finns urtaget där baskylens låsblock läser fast pipsetet eller piplocket i baskylen, vilket ger en stark låsning som inte lämnar så mycket annat att önska. Det kan även nämnas i sammanhanget att Chapiusfabriken har ett eget "Proof-room" där vapnen tryckskjuts enligt Cip-normen och här kan vapnen spräng-

skjutas utan att de behöver lämna fabriken. Chapius bör därför i mina ögon ha god erfarenhet av att bygga starka mekanismer och system även om detta inte är raketforskning, utan väl beprövade konstruktioner och teknik som används i fabriken vapen.

Boxlås och enkeltryck

Själva hjärtat i X4 studsaren är baskylen av Anson Deeley-typ eller i dagligt tal ett vanligt boxlås där man på insidan av baskylen hittar lås och slagstift samt säkring. Baskylen har en väldigt fin finish även på de ytor som inte syns när vapnet är ihopmonterat och den bygger på en kaliber 28 hagelbaskyl vilket gör den väldigt nätt och smidig.

Givetvis är baskylen försedd med förstärkta slagstift som är avsedda för kulpatroner, vilket gör att baskylen bara till utseendet är lik en hagelbaskyl. Alla

Det fasta sikt-bladet med sina lysande streck ger skytten alla möjligheter till snabba skott. Kombinationen med det vita kornet är riktigt lyckad och känns genomtänkt.

Baskylen är troligen lasergraverad men det är absolut inget fel med det utan den är riktigt trevlig. Notera den fina inpassningen mot både kolvhalsens och framstockens valnöt.

Även här har man lyckats bra med inpassningen mot tang och valnöt. Här finns även den manuella säkringen som på teststudsaren fungerade bra och kunde manövreras tyst och enkelt.

väsentliga delar när det kommer till funktionen är anpassade för kulpatroner och de högre tryck dessa arbetar med. I jämförelse med min egen dubbelstudsare som är byggd på en kaliber 20 baskyl, är denna betydligt klumpigare än Chapius X4 baskyl. Chapius har i mina ögon därför gjort helt rätt genom att bygga sin X4 på den nättare kaliber 28-baskylen.

Utsmäckningar

Baskylen har också fått en riktigt snygg scrollgravyr som jag förmodar är skuren med laser. Undersidan har även den scrollgravyr samt ett vildsvinshuvud graverat. Vildsvinet är inte fult men hade jag fått välja så skulle det varit snyggare utan det. Men smaken är som bekant delad.

Liknade gravyr finns även på tangen vid toplevern samt på varbygeln där man också har lämnat en liten sköld omgiven

av gravyr. Jag förmodar att det är meningen att man på denna yta kan gravera in sina initialer eller liknade, vilket är riktigt trevligt. Varbygeln är smakfullt formgiven och har mot högra sidan fått en mjukt utformad kant för att skydda avtryckarfingret mot rekyllkrafter. I många ögon kanske detaljen ses som obetydlig, men i sin helhet bidrar den till en praktisk och fungerande helhet. För vem vill skära sig i onödan på en vass varbygel?

Enkeltryck och manuell säkring

Enkel- eller dubbeltryck på en dubbelstudsare är för många en stor fråga som kan stötas och blötas i oändlighet, men har i praktiken ingen större betydelse enligt mig. Bägge systemen är efter lite övning nästan lika snabba att använda. Så länge inte dubbelstudsaren ska användas mot farligt storvilt

Inpassningen mellan trä och låsning är väldigt fin. Även på framstockens insida har man lyckats bra med snygg inpassning av låset samt fint träarbete.

där det är bra med dubbeltryck, om den första pipan skulle klicka, fungerar ett enkeltryck lika bra.

För egen del valde jag dubbeltryck i kombination med snelltryck på den främre avtryckaren till min egen dubbelstudsare. Orsaken till snalltrycket är att dubbelstudsare ofta har relativt hårda tryck, varför ett snalltryck kan vara bra vid skytte på lite längre håll. Exempelvis när ett rådjur står och lurar i hyggeskanten hundra meter bort när du sitter på ett drevjaktspass.

För vem och vad?

Frågan om trycket gör också att vi börjar närma oss pudelns kärna, nämligen frågan om hur din dubbelstudsare skall användas och regionala skillnader. Här hemma i Sverige är det ovanligt att skjuta sin dubbelstudsare utan optiska riktmedel. Så ser det inte ut nere på

kontinenten. Tar vi Frankrike som exempel är det inte alls ovanligt att man utslutande skjuter med öppna riktmedel på korta håll och mot snabbt uppdykande mål. Skott som skulle få vilken svensk jaktledare som helst att skicka hem jägaren på studs. Nu kanske jag hårdrar det hela, men det vi kallar jaktetik i Sverige troligtvis innebär något helt annat i andra länder.

Traditioner och jaktmetoder skiljer sig markant och även terrängen. Det som är helt naturligt för den korsikanska jägaren, som skjuter sina vildsvin i den täta macchian, blir säkerligen helt fel för jägaren på ett sörländskt hygge. Dubbelstudsaren från Chapius är med största sannolikhet framtagen för just de snabba skotten nere på kontinenten och för detta är nog det mekaniska enkeltrycket det snabbaste och enklaste du kan använda.

Då Chapius X4 är byggd runt en baskyl avsedd för kaliber 28 ger en utomordentligt smidig baskyl. Notera skillnaden mot en Merkel 5E byggd runt en kaliber 20 baskyl. Notera hur klumpig Merkeln är och avståndet mellan piporna.

I stället för en gummibakkappa har man valt en fint inpassad valnötsbit. Vackert och funktionellt samt glädjande att se de snyggt dragna skruvarna som håller träbakkappan på plats. Även nätskrivningen är riktigt hyggelig.

På varbygeln har man lämnat en liten sköld för personlig gravyr av till exempel initialer. Varbygeln är utformad så att den skyddar skyttens finger vid rekyl då man gett den med en avrundad kant.

Den vackra valnötskolven med sitt kindstöd kunde varit lite rakare och högre, men troligen är den avsedd att harmoniera med de öppna riktmedlen.

Automatisk säkring en nödvändighet?

Enkeltrycket på vår X4 var dessutom riktigt bra och jämfört med många andra dubbelstudsare jag testat är det rent av utmärkt. Ett annat regionalt kännetecken på modell X4 är den manuella säkringen. Här hemma är vi ju vana med automatisk säkring som säkrar vapnet eller avtryckarna när toplevern för i öppet läge. Endast undantagsvis har det sålts brytvapen med manuell säkring i Sverige och många menar att en automatisk säkring är det enda rätta.

Själv menar jag att det inte har någon större betydelse i praktiken. När jag ställer mig på pass eller laddar ett vapen kontrollerar jag av rutin säkringen eller så säkrar vapnet och jag kontrollerar att vapnet är säkrat upprepad gång under jakten. Frågan om automatsäkringens vara eller icke vara, är därför i mina ögon helt och hållet en fråga om handhavande. Säkringen på testvapnet fungerar i övrigt fint och med lite övning kan den manövreras nästan helt ljudlöst.

Bäversvans och vacker valnöt

Chapius har till sin X4 valt en väldigt fin och vacker turkisk valnöt både till kolv och framstock. Framstocken är av bäversvansmodell där man låter trä gå ungefär halvvägs upp runt piporna. Personligen tycker jag att det är väldigt snyggt och formen passar ypperligt på detta vapen. Fördelen med bäversvansen är att den dessutom ger en ordentligt stor greppyta för vänsterhanden vid skyttet. Skulle man dessutom ha turen att få så många vilt i pass att piporna skjuts varma, kanske önsketänkande, kommer formen också skydda handen från att brännas av piporna. Framstocken har fått en vacker nätskrivning i två paneler på var sida om framstockslåset.

Vid själva låsbeslaget är trä dock oskuret vilket ser riktigt smakfullt ut tycker jag. Låset samt den del på framstocken som låser mot baskylen är även den graverad med diverse slingor och är fint inpassad mot framstockens valnöt.

Även låsarmen till framstockslåset är väldigt snyggt inpassad och har en bra form,

men tyvärr är den väldigt vas i framkant och det finns det risk att man kan skära sig. Här borde man varit framme med ett bryne eller slipduk. Synd på ett annars vackert utfört hantverk. Även inuti är framstocken riktigt snygg och pryddig, med bland annat skruvar dragna på streck samt snyggt inpassade läsdelar.

Lång kolv

Kolven är hela 38 centimeter lång vilket antagligen är smart då det är en enkel sak att korta den om det behövs. Samtidigt så upplevde jag inte längden som besvärande trots att jag normalt skjuter med betydligt kortare kolv än så på mina egna brytvapen. Det relativt branta pistolgreppet med sin handutfyllnad känns i kombination med enkeltrycket mycket bekvämt. Pistolgreppet har nätskrivning som håller godkänd kvalitet, även om den känns lite för enkel för en studsare i den här prisklassen. Men den lite enkla nätskrivningen vägs till stor del upp av det vackra träet och den fina finish som kolven annars visar upp.

I stället för den vanligt före-

kommande gummibakkappan har X4 fått en bakkappa av nätskuren valnöt som är väldigt fint inpassad och har fått en snyggt avrundad ovankant för att inte haka tag i något vid en snabb anläggning. Något förvånande är att Chapius har valt att göra en kolv med ganska låg kolvkam på sin X4. Möjligen har man velat anpassa höjden till skytte med öppna riktmedel och för detta fungerar kolvkammens höjd bra. Personligen skulle jag dock velat ha en rakare och högre kolvkam om jag skulle montera optik på studsaren.

Blank yta

Vid en första anblick ser kolven samt framstocken nästan lackade ut, men tittar man lite närmare framgår det att träet har oljebonats med något True Oil-liknande preparat och i mina ögon har man lyckats få till en bra finish då träytan är helt slät med alla porer fyllda. Metoden man använt ger en väldigt blank yta och vill man matta ner denna borde det inte vara några problem.

Gillar man istället höggglans, borde det inte heller vara omöj-

Att Chapius reglerar sina dubbelstudsare med Sakos ammunition råder det inga tvivel om. Glädjande nog var det inga som helst problem att skjuta träffbilder tätare än fabriken inskjutningstavla.

Givetvis måste en dubbelstudsare avsedd för jakt på europeiskt storvilt ha ett vildsvin i gravyn. Chapius X4 är inget undantag och har fått ett svin graverat på baskylens undersida.

Hundarna har ställt vildsvin i slånsnåret och här kommer den lätta smidiga studsaren till sitt rätta jag. Om skribentens smidighet råder det inga tvivel så klart.

Så här trevligt levererar Chapius sina dubbelstudsare. Snyggt och pryddigt i en tålig koffert med dokumentation och inskjutningstavla.

ligt att polera upp den ytterligare. Det är riktigt trevligt att se att man ansträngt sig på fabriken för att verkligen ge kolvrät en riktigt fin ytbehandling. Idag är det många tillverkare som slarvar med detta, även på vapen i högre prisklasser.

På skjutbanan

Att provskjuta testvapen är alltid kul och i det fina nästan värilika vädret drog vi till skjutbanan med ett försvarligt antal patroner och kamera. Testskjutningen genomfördes med de öppna riktmedlen på samma avstånd som vapnet är reglerat: 50 meter. Då kornet är både stort, runt och vitt gäller det att välja rätt målmaterial. Det råder inga tvivel om att det vita kornet på X4 syns bra mot en djurkropp under praktisk jakt och speciellt mot ett mörkt vildsvin, men detta innebär inte att riktmedlen är optimala för

skytte mot papptavlor då ett vitt korn försvinner lätt in i bakgrunden.

I vanliga fall brukar jag använda mig av nationella pistolspeglar, men dessa fanns inte tillgängliga för tillfället. Jag valde därför att improvisera och blå fyrkanter med tusch i kombination med luftgevärsspeglar.

Rapp rekyl

Under skyttet märkte jag snabbt att vapnet är riktigt lätt då rekylerna är tämligen snälla även med en så pass snäll patron som 8x57IRS. Möjligen kan den relativt långa kolven ha tryckt ut rekylerna en bit på överarmen, men trots detta är inte rekylerna så pass kraftiga att studsaren är svårskjuten.

Det var inte heller några svårigheter att snabbt hitta målet för ett andraskott och det går förvånansvärt lätt att sätta två välriktade skott i tavlan. Ejektorerna kastade sedan snabbt ut tomhylsorna och sen var det enkelt att snabbt peta in två nya patroner. Precis som

Här syns det branta pistolgreppet på vår Chapius X4 vilket fungerar väldigt bra i kombination med enkeltrycket. Till vänster ett mer öppet traditionellt pistolgrepp i kombination med ett dubbeltryck på en Merkel dubbelstudsare.

det skall vara med en dubbelstudsare.

Även trycket kändes klart godkänt och även om man kan känna ett litet släp inledningsvis var det inget jag störde mig på, speciellt inte när jag sköt snabbt. För att vara en dubbelstudsare har faktiskt testvapnet riktigt bra trycke och känner man att man är i behov av bättre trycke än det som finns på testbössan, är det nog andra studsare man skall se efter.

Hur sköt då testvapnet? Jo faktiskt riktigt bra och faktiskt till och med bättre än den tavla som fabriken skickat med efter deras kontrollskjutning med Sako Hammerhead 13 gram. Den bästa träffbilderna för dagen utgjordes av två snabba skott med en spridning på nätta 17 millimeter. Detta var riktigt glädjande då situationen annars brukar vara det motsatta, med träffbilder som är betydligt större än de man hittar på inskjutningstavlorna tillverkaren skickar med.

Under skyttet kunde jag inte upptäcka någon större värmspridning på testvapnet och här bidrar säkert de friliggande piporna till resultatet. Även

träffläget låg rätt, vilket inte är fallet då olika skjutställningar och stöd ofta kan stöka till det hela.

Slutsats

Sammanfattar jag mina intryck av Chapius X4, blir slutomdömet att jag verkligen gillade bössan. Lätt och smidig samt välskjutande. Dessutom riktigt snygg och trevlig att se på med flera riktigt trevliga detaljer. Här vill jag särskilt lyfta fram möjligheterna till att montera kikarsikte utan att behöva fräsa i spången och lösningen för regleringen av samskjutningen. Vill man ha en lätt dubbelstudsare för rörlig jakt och snabba skott så tycker jag att man absolut ska kika närmare på en Chapius X4. **VT**

FAKTA

Tillverkare: Chapius
Modell: X4 Progress
Total längd: 1016 mm
Piplängd: 560 mm
Vikt: 3,1 kg
Kaliber: 8X57 IRS
Ca pris: 66 999 kr
Leverantör: Sako Sverige med hemsida www.sakosverige.se